

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.5151.2.2016.PKR

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Na tle badanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich spraw ujawnił się ogólny **problem dotyczący braku regulacji dotyczącej możliwości dostępu do akt sprawy dyscyplinarnej przez pokrzywdzonego osadzonego w jednostce penitencjarnej¹.**

Na mocy art. 156 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.; dalej jako: k.p.k.) pokrzywdzonemu przysługuje prawo do przeglądania akt postępowania oraz sporządzania odpisów i kopii. Zgodnie § 136 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - *Regulamin urzędowania sądów powszechnych* (Dz. U. poz. 1141), przeglądanie akt w zakładzie karnym lub areszcie śledczym odbywa się w oddzielnym pomieszczeniu pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej. Powyższy akt został wydany na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 52 ze zm.), nie zaś na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego, co czyni niemożliwym jego odpowiednie stosowanie poprzez art. 95n pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. *Prawo o adwokaturze* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1513 ze zm.).

---

¹ W sprawie badanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich problem ten dotyczy postępowania dyscyplinarnego w sprawie adwokata, lecz na gruncie postępowań dyscyplinarnych innych zawodów zaufania publicznego również brak jest odpowiednich przepisów.

Powyższe oznacza, że **osoby, które mają status pokrzywdzonego w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym adwokata, a są osadzone w jednostce penitencjarnej, nie mają jakiegokolwiek możliwości wglądu do akt, sporządzania odpisów i kserokopii z akt oraz otrzymywania uwierzytelnionych odpisów lub kserokopii z tych akt.**

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, pozbawienie osoby pokrzywdzonej przebywającej w jednostce penitencjarnej możliwości dostępu do akt sprawy dyscyplinarnej stanowi naruszenie zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP). Niezapewnienie osadzonemu pokrzywdzonemu dostępu do akt sprawy stanowi naruszenie jego gwarancji procesowych. Brak wiedzy na temat materiału dowodowego zebranego w sprawie z jednej strony powoduje sytuację, w której taka osoba nie może w pełni ocenić, jakie wnioski dowodowe mogłyby okazać się celowe i niezbędne w konkretnej sprawie, a z drugiej strony uniemożliwia ustosunkowanie się w wyjaśnieniach do dowodów już zgromadzonych w sprawie.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania ma charakter uniwersalny w tym sensie, że dotyczy każdego rodzaju postępowania, które objęte jest gwarancjami składającymi się na prawo do sądu (wyrok TK z dnia 12 lipca 2011 r. o sygn. akt SK 49/08). Dostęp do akt sprawy przez strony postępowań oraz prawo żądania sprostowania lub usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą, zamieszczonych w aktach sprawy, w celu wydania indywidualnego rozstrzygnięcia, jest uznawany przez Trybunał za jeden ze standardów sprawiedliwego postępowania (wyrok TK z dnia 27 czerwca 2008 r. o sygn. akt K 51/07). Powyższe uprawnienie nie ma jednak charakteru bezwzględnie i może być ograniczone na podstawie ustawy (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Należy jednak wskazać, że żaden przepis ustawowy *expressis verbis* nie zabrania pokrzywdzonemu przebywającemu w jednostce penitencjarnej dostępu do akt sprawy. Jednocześnie brak jest przepisu, który by na to zezwalał. Wydaje się, zatem, że mamy do czynienia z luką w prawie, która nie ma żadnego uzasadnienia w świetle standardów konstytucyjnych. Należałoby więc wprowadzić wskazaną podstawę prawną, umożliwiającą pokrzywdzonemu w postępowaniu dyscyplinarnym, który jest osadzony w jednostce dyscyplinarnej, na dostęp do akt sprawy w celu zagwarantowania mu jego procesowych praw.

Trzeba mieć na uwadze, że art. 95n pkt 1 *Prawa o adwokaturze* w sprawach nieuregulowanych nakazuje odpowiednie stosowanie Kodeksu postępowania karnego, zatem prawo do przeglądania akt, będące elementem gwarancji procesowych przyznanych przez ustawodawcę, winno rozciągać się również na prawo do przeglądania akt przez pokrzywdzonego przebywającego w jednostce penitencjarnej. Różnicowanie praw pokrzywdzonych ze względu na ich status osoby pozbawionej wolności, w świetle standardów konstytucyjnych, jest w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, niedopuszczalne. Prawo do sądu jest elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego, należy więc uznać, że niezasadne ograniczenie tego prawa wobec pokrzywdzonego działaniem adwokata, który przebywa w jednostce penitencjarnej musi stanowić również o naruszeniu zasady demokratycznego państwa prawnego.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o odniesienie się do powyższych uwag oraz o rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych. Proszę o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku w terminie ustawowym określonym w ustawie o RPO.